Talousjohtaja Mikko Staff

Eduskunnan tarkastusvaliokunta

K 2/2024 vp Hallituksen vuosikertomus 2024

Lausuntopyyntö

Eduskunnan tarkastusvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa seuraavasti:

”2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valtionhallinnon matkustamiseen liittyvän ohjeistuksen selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Ohjauksen ja neuvonnan riittävyydestä sekä ohjeistuksen noudattamisen valvonnasta tulee myös huolehtia. Yksittäisenä kysymyksenä tulee selvittää, miten virkamatkoista kertyvien kanta-asiakkuusetujen käyttöä pitäisi ohjeistaa niin, että käytännöt olisivat yhdenmukaisia, selkeitä ja noudatettavissa. Hallituksen tulee lisäksi tehdä kokonaisarviointi siitä, tuoko virkamiehelle annettu suositus tehdä henkilökohtainen kanta-asiakkuussopimus lentoyhtiön kanssa valtion virkamatkustukseen riittäviä taloudellisia tai muita olennaisia hyötyjä, jotta sen säilyttäminen tiedossa olevista ongelmista huolimatta olisi jatkossakin perusteltu.

Valiokunta pyytää ministeriöltä kirjallista lausuntoa eduskunnan kannanoton toteutumisesta. Valiokunta pyytää ministeriöltä myös arviota valtionhallinnon matkustamiseen liittyvän ohjeistuksen toimivuudesta ja ohjeistuksen noudattamisen valvonnasta. Onko ministeriössä ja sen alaisissa virastoissa esimerkiksi kohdistettu sisäisen tarkastuksen toimia matkahallintoon viime vuosina?”

Eduskunnan kannanoton toteutuminen

Valtiovarainministeriö matkustusasioiden vastuuministeriönä oletettavasti antaa varsinaisen kokonaisarvion eduskunnan kannanoton toteutumisen tilanteesta.

Ohjeistuksen toimivuus ja ohjeistuksen noudattamisen valvonta

Ministeriön käsityksen mukaan valtion matkustussääntö 2024 ja sen soveltamisohjeet, valtioneuvoton matkustusohje ja ministeriön omat ohjeet muodostavat riittävän kattavan ja selkeän ohjekokonaisuuden. Samoin alaisen hallinnon osalta valtion matkustussääntö soveltamisohjeineen ja omat tarkentavat ohjeet muodostavat mielestämme riittävän yksityiskohtaisen ja selkeän ohjenuoran matkustamiseen.

Virkamatkoista kertyvien kanta-asiakkuusetujen käyttöä koskeva ohje on yksiselitteisen selkeä: ”Viraston kustantamista virkamatkoista saatu etu kuuluu työnantajalle ja mahdolliset ilmaiset liput ja yöpymiset tulee hyödyntää virkamatkojen yhteydessä.” Valtioneuvoston ohje täydentää linjausta erittäin havainnollisesti ja se on liitteenä.

Ohjeet ovat selkeät, mutta niiden noudattamisen keskitetty seuranta on käytännössä erittäin hankalaa. Virasto ei omatoimisesti saa pistesaldoja tietoonsa muuta kuin pyytämällä raporttia matkustajalta. Sama koskee myös virkamatkoja varten tilattua kanta-asiakaskorttia, joka sekin on henkilökohtainen, ei organisaation. Virkamiestä ei voida pakottaa ottamaan kanta-asiakaskorttia ja vähän matkustavien osalta kanta-asiakkuudesta ei ole hyötyä. Mahdollisten väärinkäytösepäilyjen ilmetessä ministeriöllä on oikeus pyytää matkustajalta raporttia lentopisteiden käytöstä. Ministeriön virkamiesten matkustusprofiileihin on 58 henkilön osalta tallennettu kanta-asiakaskortin numero.

Haasteet aiheutuvat kanta-asiakasohjelmien säännöistä, ei niinkään valtion ohjeistuksesta. Ohjelmat on suunnattu yksilöille, ei organisaatioille. Olisi toivottavaa, että joku toimija lanseeraisi organisaatiokohtaisen keskitetysti hallinnoitavan kanta-asiakasohjelman.

STM:n hallinnonalalla ei ole viime aikoina tehty vain matkahallintoa koskevia sisäisiä tarkastuksia, mutta matkustaminen on kattavan sisäisen valvonnan piirissä. Matkustaminen edellyttää aina hyväksyttyä matkamääräystä, jossa hyväksyjä ottaa kantaa matkaan ja sen kustannuksiin.

Ministeriö myös seuraa virastojen ja laitosten ylimmän johdon matkoja ja edustamista kahdesti vuodessa. Virastot toimittavat erillisen raportin johdon virkamatkoista ja edustusmenoista. Viraston päällikön virkamatkoista ja edustusmenoista raportoidaan sekä toteumat kuudelta kuukaudelta sekä suunnitelmat kuusi kuukautta eteenpäin. Raportista tulee ilmetä henkilön nimi, virkamatkan/edustusmenon hyväksyjä, edustus-/matkustusaika, matkan/edustusmenon syy sekä matkan/edustusmenon kustannusten maksaja.

Lisätietoja:

Talousjohtaja Mikko Staff, Strategia- ja talousyksikkö

Liite: Valtioneuvoston matkustusohje 2022:15, /3.3.10 Kanta-asiakasohjelmat